



Estats Units a la catalana

Artistes, polítics i intel·lectuals dels Països Catalans han deixat als Estats Units empremtes que s'allunyen de la tradicional imatge tòpica que els nord-americans solen tenir del món hispànic.

Molts ciutadans dels Estats Units, segons el cònsol nord-americà a Barcelona, Steven Groh, no saben diferenciar Espanya del món hispànic. A partir d'aquesta premissa no cal

pas ni plantejar-se si la identitat catalana és reconeguda al país més poderós del món, tot i els intents de fer-se conèixer durant els Jocs Olímpics de Barcelona, el fenomen mediàtic més impressionant

de l'era moderna. Amb això nombrosos catalans han triomfat als EUA, deixant-hi una herència catalana i demostrant que no vénen d'un país de toros i flamenc.

El mes de novembre del 1874 va aparèixer, a Nova York, el primer número d'una publicació titulada *La Lluanera de Nova York*, escrita íntegrament en català i elaborada per l'escriptor Artur Cuyàs i el dibuixant Felip Cusachs. *La Lluanera* simbolitzà la voluntat de mostrar públicament l'existència d'una cultura, la catalana, per part del reduït nombre de catalans, valencians i illencs que vivien als Estats Units el segle passat. La tradició ha perdurat, aquestes darreres dècades, gràcies a representants universals de la cultura catalana com ara Pau Casals, Xavier Cugat, Salvador Dalí, Joan Miró, Antoni Tàpies, Montserrat Caballé, Josep Carreras o Miquel Barceló, que han despertat admiració en força ciutats nord-americanes. Uns altres hi han deixat l'obra. És el cas del valencià Rafael Guastavino i Moreno (1842-1908), que va importar la tècnica arquitectònica de la volta catalana, gràcies a la qual es van aixecar edificis tan importants com el de la Grand Central Station, el de Wall Street o el de la Columbia University, tots a Nova York. Guastavino va patentar el seu invent, la Guastavino Vault, o sia, voltes de rajola prima d'estil català a prova de foc, i va crear l'empresa Guastavino Fireproof Co., que heretà el seu fill, Rafael Guastavino i Espósito (1872-1950), l'encarregat de supervisar la cúpula que el seu pare havia dissenyat per a la catedral de Saint John le Divine de Nova York. L'any 1993 un altre valencià, l'arquitecte Santiago Calatrava, va presentar al MOMA un projecte per a acabar la catedral gòtica més gran del món. Una altra catedral nova-iorqueua, la de Saint Patrick, és construïda amb rajola valenciana. La majoria de nord-americans no deuen saber que a Manhattan ara podrien contemplar un meravellós edifici de tres-cents metres d'alçada d'estil modernista, amb la signatura de Gaudí, si finalment els empresaris de l'Hotel Atraction

no s'haguessin desdit d'un magnànim projecte datat el 1908.

La presència catalana als EUA també ha estat evident en format de publicacions. De l'esmentada *Llumanera de Nova York a Catalan Newsletter* (1964) passant per *Catalonia* (1921), *Butlletí del Comitè Català Antifeixista de Nova York* (1937), *Free Catalonia* (1942) o l'excèntrica *Dalí News* (1945) editada personalment pel genial pintor empordanès. El Centre Català de Nova York, creat l'any 1946, ha tingut molt a veure amb aquestes publicacions. A més, el català ha estat present a la seu de les Nacions Unides en dues ocasions: la primera, l'octubre del 1971, quan el mestre Pau Casals, guardonat amb la Medalla de la Pau, va reivindicar la seva nacionalitat catalana, i la segona, fa quatre anys, en un discurs del president d'Andorra, Oscar Ribas, quan aquest país va ingressar a l'ONU.

Jordi Pujol a la Casa Blanca. L'agenda del president dels Estats Units, George Bush, marcava, per a les 11:45 del dia 5 de febrer del

1990, una entrevista amb el *governor of Catalonia*, Jordi Pujol, la primera visita oficial d'un president autonòmic al president nord-americà. L'encontre no fou gaire ben vist pel Ministeri d'Afers Estrangers espanyol, que ignorava els contactes entre qui aleshores era secretari general de la Presidència, Lluís Prenafeta, amb el publicista Lluís Bassat, la persona encarregada de gestionar amb l'empresa *The Keffe Company*, relacionada amb la Casa Blanca, l'entrevista. A més d'aquest acte oficial singular, els darrers anys la ciutat de Barcelona ha potenciat els seus vincles amb els Estats Units, amb el simbòlic agermanament amb Boston de primer, i més tard, de manera oficial, amb la creació de la Càtedra Barcelona-Nova York l'any 1983.

Tot i així els Estats Units únicament reconeixen com a oficials les relacions diplomàtiques que manté amb Espanya. Per aquesta raó només el cap del govern d'Andorra, Oscar Ribas, va poder parlar de la identitat dels Països Catalans al màxim fòrum internacional, la seu



ARXIU

de les Nacions Unides, a Nova York: "...Les nostres arrels són de cultura catalana. El català és el nostre idioma oficial. És en la llengua de Ramon Llull, Ausiàs March i Salvador Espriu, la que es parla des de Fraga, a l'Aragó, fins a Maó, a l'illa balear de Menorca, i des de Salses, al Rosselló francès, fins a Guardamar, a les terres meridionals del País Valencià, és en aquesta llengua, la catalana, que he vingut davant aquesta Assemblea a parlar de pau, llibertat i fraternitat".

Jordi Pujol va entrevistar-se amb George Bush al febre del 1990.

Aquesta va ser la primera visita oficial d'un president autonòmic al president nord-americà.

Jordi Finestres

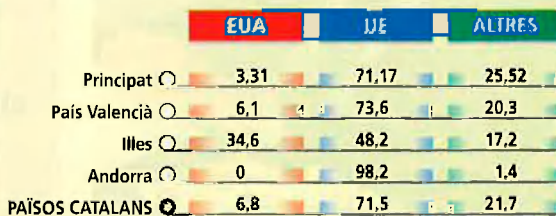
El gegant americà als Països Catalans

A les darreries del segle XVIII s'establiren les primeres relacions comercials entre els Estats Units i els Països Catalans, sobretot quan el monopoli que mantenien els ports de Sevilla, de primer, i el de Cadis després, hagué arribat a la seva fi. La diversificació dels circuits d'intercanvi i el gran protagonisme de la indústria tèxtil, sobretot a Catalunya, propicià l'augment de la demanda de productes americans com el cotó en floc, els colorants

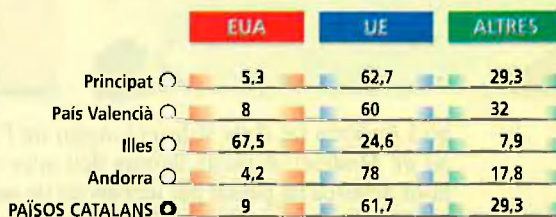


-necessaris per a la manufactura industrial-, les pells sense adobar i productes de consum que es feren ràpidament populars entre la societat catalana: cafè, sucre, cacau o tabac. Avui dia la relació econòmica entre ambdues comunitats té una lectura ben diferent: els Estats Units són la primera potència mundial i la seva maquinària empresarial s'ha estès per tot el món. Aquesta presència nord-americana és molt important als Països Catalans.

EXPORTACIONS DELS PP CC (%)



IMPORTACIONS DELS PP CC (%)



Dades 1992. Font: GEOGRAFIA GENERAL DELS PAÏSOS CATALANS (GEC, 1994)